

קיימות בנייה ירוקה

אדריכל, מהנדס טל כהן

קצת עלי

- תואר ראשון באדריכלות מהטכניון
- תואר שני בהנדסה אזרחית מהטכניון
- מעל 10 שנים של ניסיון בחברות בנייה גדולות
- ביצעתי תפקידים מגוונים בשוק הבניה
 - מפקח מטעם יזם
 - מנהל תכנון
 - מנהל מחלקת מכרזים
 - מנהל פרויקטים

מי אתם?

- מה למדתם עד פה?
- מה זה ניהול פרויקטים?
- בעיקר סדר וארגון
- פירוק הפרויקט לאלמנטים ברורים מוגדרים שקל לשלוט בהם
- משולש הזהב

איכות

כסף

זמן

בנייה ירוקה

1. בנייה ירוקה, מה זה?
2. תקנים
3. מחזור בענף הבנייה
4. שימור משאבים בבנייה
5. שימור משאבים בתכנון
6. תקן LEED

תקנים

- בישראל 3 תקנים הקשורים לנושא הבנייה הירוקה
 - ת"י 5281 – תקן ישראלי לבנייה ירוקה
 - ת"י 5282 – דירוג בניינים לפי צריכת אנרגיה
 - ת"י 1045 – בידוד תרמי של מבנים
- מה זה בכלל בנייה ירוקה? למה צריך את זה?

בנייה ירוקה, מה זה?

- הגדרה: בנייה ירוקה מכונה גם בנייה בת קיימא, זוהי גישה מערכתית כוללת לתכנון, בנייה ותפעול של בניינים במטרה לחסוך אנרגיה
- בנייה ירוקה מתחילה ביזם ובמתכנן בתכנון בניין ירוק, בעל בזבז אנרגיה מינימלי, זאת אומרת ניצול מקסימלי של האנרגיה האגורה בבניין
- בנייה ירוקה גם מתייחסת לצורת הבנייה והשימוש בחומרים בבנייה, למשל שימוש בחומרים שבתהליך הייצור שלהם בוזבזה מינימום אנרגיה
- אנרגיה, יכולה להתייחס לשימוש מועט במים, שימוש מועט במיזוג אוויר ומכאן בחשמל, שימוש מועט בחומרים מסרטנים וכדומה
- למעשה בנייה ירוקה היא צורה של תכנון ובנייה שמזיקה פחות ככל הניתן לסביבה, בכל צורה שהיא

בנייה ירוקה, למה צריך את זה?

- משאבי הטבע שלנו הינם משאבים מתכלים, מכאן שכדאי לנו לשמר אותם ולייצר שימוש מינימלי ומושכל בהם, לבל יתכלו
- עפ"י מחקרים שבוצעו בעולם בניינים צורכים היום למעלה מ-40% מהאנרגיה העולמית (אנרגיה היא למשל גם פליטת גזים)
- כמה נוכל לחסוך אם נצמצם את צריכת האנרגיה של בניינים רק ב-10%?
- דוגמא, למשל כל קיץ וכל חורף, מערכת החשמל על סף קריסה בגלל שימוש יתר במזגנים
- אם אנו, כתפיסת עולם, רוצים להמשיך לחיות ברמת חיים גבוהה על הכדור הכחול, אנחנו חייבים להתחיל להשתמש במשאבים בתבונה
- את גורמים אלו הבנייה הירוקה מנסה לפתור

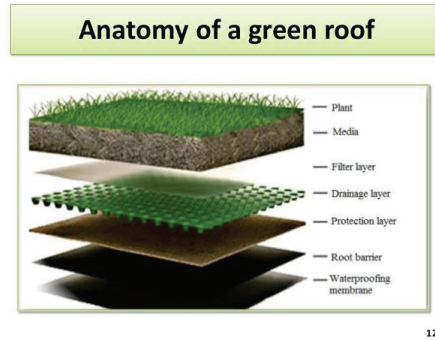
בנייה ירוקה, אז למה לא כולם עושים את זה?

- שימוש בבנייה ירוקה היום נתפס כטרנד שהולך ומתעצם, אך זו עדיין נישה קטנה, שלא כולם מודעים אליה. לוקח זמן לשנות את תפיסת העולם של כלל האוכלוסייה
- השימוש בבנייה ירוקה מצריך בדרך כלל הוצאה כספית נכבדת בהתחלה, הוצאה שלא כולם מוכנים אליה
- נכון, השימוש בטכניקות הירוקות גם חוסכות כסף, אך בעיקר לטווח הארוך וחלק מיעילותם לטווח הארוך איננה ברורה (דוגמא לוחות סולארים לחשמל)
- לא כולם מבינים או רוצים להבין את מצב המשאבים הטבעיים של עולמנו, בני אדם נוטים להתעלם מחדשות רעות

דוגמאות לשימוש בבנייה ירוקה

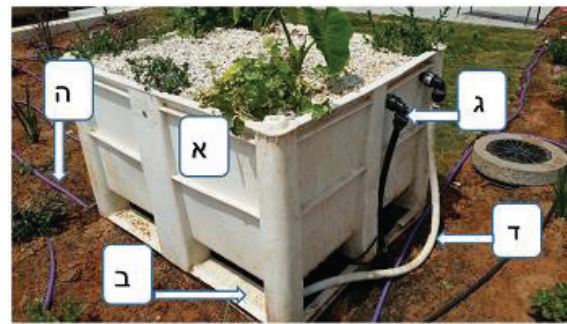
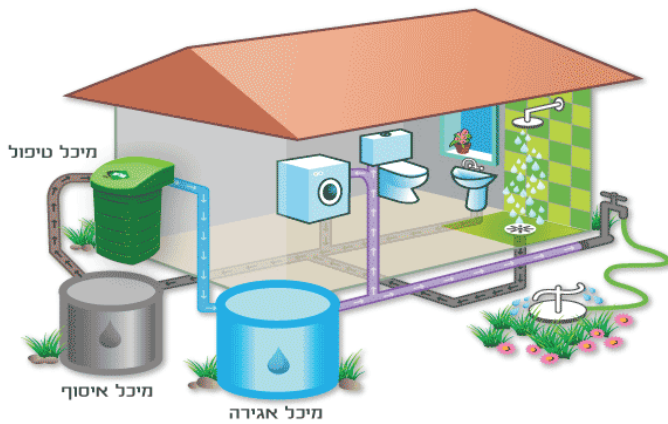
- מחזור מים אפורים
 - כאשר אנו מדיחים כלים או מתקלחים, אנו משתמשים בכמות נכבדת של מים, אשר יכולים לשמש אותנו למשל להשקיית הגינה
 - אנחנו ממחזרים את המים וכך חוסכים כסף בקניית מים להשקיית הגינה
- גג ירוק
 - איבוד משמעותי של חום מהבניין מתבצע דרך הגג, מכאן משתמשים בבידוד קלקר ויריעות עם אגרגט לבן שיחזיר את אור השמש
 - שימוש בגג ירוק, מקטין משמעותית את החום בבניין, זוהי שכבת בידוד יעילה מאד
 - יתרון נוסף הוא החזרת שטח ירוק לעיר, שפולט חמצן ומאפשר למשל תנועת דבורים שהיא חיונית לעולמנו

דוגמאות לשימוש בבנייה ירוקה

12

דוגמאות לשימוש בבנייה ירוקה

תקנים

• ת"י 5281

- התקן הושק בשנת 2005 ועודכן בשנים 2011 ו-2016
- התקן **מציע** קטגוריות לבחינה ומדדים להגדרת מבנה ירוק, לפי סיווג המבנה, מבני מגורים, מבני בריאות, מבני מסחר ומבני התקהלות ציבורית
- התקן מאפשר להגיע לחישוב העמידה של המבנה בהגדרה ברמת ניקוד של 1 עד 5
- קיימים מדריכים אשר מקלים על השימוש בהנחיות התקן
- בגלל העדכונים השונים התקן גם מתייחס למבנים חדשים אחרת משיפוצים
- התקן מחולק לפרקים בצורה הבאה:

תקנים

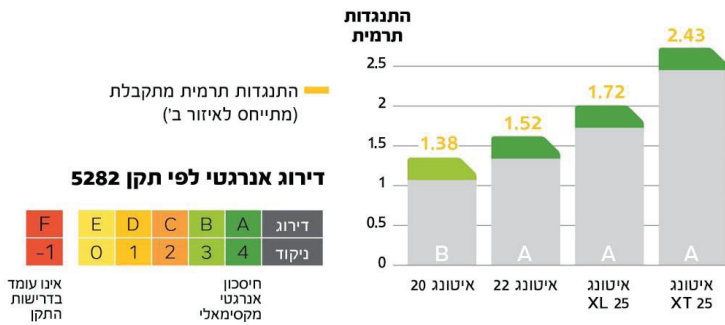
• ת"י 5281

משקל	נקודות	נושא	מס' פרק
37%	37 נקודות	אנרגיה	פרק 1
17%	17 נקודות	קרקע	פרק 2
17%	17 נקודות	מים	פרק 3
6%	6 נקודות	חומרים	פרק 4
10%	10 נקודות	בריאות ורווחה	פרק 5
4%	4 נקודות	פסולת	פרק 6
2%	2 נקודות	תחבורה	פרק 7
4%	4 נקודות	ניהול	פרק 8
3%	3 נקודות	חדשנות	פרק 9
100%	100 נקודות	סה"כ	

תקנים

• ת"י 5282

- התקן הושק בשנת 2006
- תקן לדירוג הצריכה האנרגטית של מבנים לפי בנייני מגורים ובנייני משרדים
- התקן משלים את 5281 והוא וולנטרי
- התקן מדרג את המבנה בצורה הבאה:

תקנים

• ת"י 1045

- התקן הושק ב-1965 ועבר מספר עדכונים האחרון ב-2015
- התקן הוא הגדרת בידוד תרמי של מבנים, למעשה מה היא ההתנגדות המחייבת של הקיר לפי אזור האקלים
- מדינת ישראל חולקה ל-4 אזורי אקלים ובכל אחד מהם נקבעה התנגדות שונה
- בחישוב שנעשה על ידי המועצה הישראלית לבניה ירוקה, נמצא שבמידה וכל בנייני המגורים בישראל יותאמו לתקן, יחסכו למשק כ-600 מיליון ש"ח בשנה
- התקן הינו תקן מחייב

תקנים - סיכום

מתחזור בענף הבנייה

- מחזור בענף הבנייה מתקיימת בפועל רק במחזור פסולת בנייה לשימוש חוזר
- יש מספר פארקי מחזור בארץ, אחד הגדולים בצומת הסירה בהרצליה (חברת בני וצביקה)
- האתר מקבל – פסולת בניין, פסולת שיפוצים והריסות, עודפי עפר, פסולת בניין מעורבת ופסולת תעשייתית מבניה ומייצר מצע ב' + ג', סומסום, חול ותערובות בטון ירוקות
- היום בשביל הגדרת המבנה כירוק יש להשתמש בשירותים אלו, גם כפינוי לאתר מחזור וגם בקניית חומרים ממוחזרים

שימור משאבים בבנייה

- שימור משאבים יכול להתייחס למספר גורמים:
 - שימוש בחומרים ממוחזרים – למשל מצע ממוחזר או גומי ממוחזר
 - שימוש בחומרים אשר הייצור שלהם גורם מעט נזק – למשל שימוש בעץ איפאה גורם נזק נרחב, מיכון שזהו עץ שמיובא מיערות האמזונס בברזיל
 - שימוש בשיטות בנייה אשר מקטינות בזבז משאבים – למשל בנייה טרומית
 - ניצול משאבים מקסימלי – למשל ביצוע יציקות ביחד וכך להקטין את הבזבז של משאבי המשאיות והפחת
 - שימוש בחומרים לא רעילים – למשל שימוש בצבע שפולט חומרים אלגרנים גורם לתסמונת הבניין החולה, אחוז גבוה של הדיירים מפתח תסמינים אלרגיים

שימור משאבים בבנייה - דוגמא

- בבניית אי הדקל בדובאי כילתה למעשה הנסיכות את מלאי חול הים שלה
- דובאי היום מייבאת כמויות עצומות של חול מאוסטרליה להמשך תנופת הבנייה שלה
- נשמע לכם סביר שמדינה כמו דובאי תכלה את מלאי חול הים שלה?

צילום חטיבת דובר המשטרה

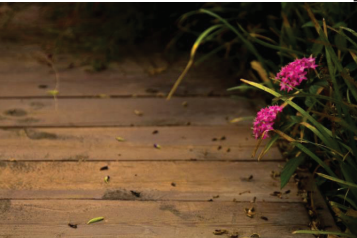
שימור משאבים בבנייה - דוגמא

- שימוש בעץ האיפאה אשר שימש לריצוף 20,000 מ"ר בנמל תל אביב. עץ האיפאה הוא עץ מיערות הגשם שבאמזונס. זהו עץ זול בעל יכולות עמידות במים. זהו עץ זול מכיוון שממשלת ברזיל הייתה מוכנה לכרות יערות גשם תוך מחיקה של שבטים ילידיים בני מאות אלפי שנים. עיריית תל אביב הייתה מוכנה לשלם את מחיר חיי האדם ואת המחיר האקולוגי של כריתת הריאה המרכזית של כדור הארץ (יערות הגשם בברזיל) אשר אחראים על 10% מייצור החמצן ואיזון האקלים.

שימור משאבים בבנייה- דוגמא

- עץ הארז הוא אחד מהמשאבים הגדולים ביותר הניתנים לחידוש בצפון אמריקה. הוא צומח לאט ובעל עמידות טבעית, ואורך החיים שלו מהארוכים ביותר מבין סוגי עצים אחרים. הוא מייצר קורות עץ ארוכים וישרים. אין בו זפת והליבה בעלת עמידות טבעית לריקבון. הדחיסות הנמוכה שלו מקנה לו ערך בידודי העולה על רוב הזנים האחרים. בהיותו קל במשקל, נוח לעבודה, קל לציפוי ובעל יציבות מימדית יוצאת דופן, עץ הארז מהווה עץ מועדף לכמעט כל מטרה בה ניתנת חשיבות לחזות אטרקטיבית או עמידות למזג האוויר.

שימור משאבים בתכנון

- בתכנון אנו נוגעים במספר רב של משאבים, כגון מים, אוויר, חשמל, אור טבעי וכדומה
- על ידי תכנון נכון ניתן להקטין משמעותית את foot print או טביעת הרגל של המבנה בסביבה הטבעית שלו, עד כמה שאפשר לקרוא לסביבה עירונית טבעית
- ניתן למצוא מספר רב של דוגמאות לתכנון תוך התחשבות בשימור המשאבים, או תכנון ירוק ואנו נראה רק מספר קטן שלהם
- נתחיל בדוגמא לתכנון בידוד תרמי של קיר, עפ"י תקן 1045

בידוד תרמי לקיר – תקן 1045

- הקיר מורכב מבטון + בלוק + חלון
- דרך אחת "לפתור" את הקיר היא טיח תרמי
- דרך שנייה היא לייצר קיר בעל בידוד מספק
- לבלוק יש מקדם תרמי (עובי 20)
 - בלוק בטון 4 חורים – 0.3
 - בלוק בטון 5 חורים – 0.4
 - בלוק פומיס 5 חורים – 0.6
 - בלוק איטונג – 1.33
- הבית שאנו בונים נמצא לצורך הדוגמא באזור ב' בו מתרחשת רוב הבנייה ואנו נדרשים לבידוד של 0.5

בידוד תרמי לקיר – תקן 1045

• נשתמש לעזרתנו במחשבון לבידוד תרמי של חברת בלוק רביד

מחשבון תכונות לקירות מבנים

חישובים תרמיים, אקוסטיים ודרוג אנרגטי לקירות בניינים

1. בחר יישוב מתוך הרשימה
תל מונד

2. בחר סוג מבנה
בית מגורים
מוסדות חינוך
בנייני משרדים
בתי מלון

3. בחירת שכבות הקיר
בחר שכבות מבחון לכפפים וקבע את העובי של כל שכבה, ניתן לשנות את סדר השכבות בכל עת

בלוק תרמי, בלוק אקוסטי, בלוק רביל, סט ופלט, חסימים, חומרי בידוד, בטונים רגילים וקלים

לצפייה בטבלת המוצרים המלאה לחץ כאן

הוספת שכבה

בטון מזוין בצפיפות 2400 עם 2% ברזל

4. חישוב תכונות הקיר הנבדק

סוג המבנה	בית מגורים
התנגדות תרמית אופיינית של המערכת - r	0.08 m ² ·K/W
התנגדות תרמית אופיינית נדרשת - r	0.70 m ² ·K/W
האם עומד בדרישות תקן 1045 לבידוד תרמי?	לא
הסטייה מדרישת התקן	-88.57%
ממוצע קבוע זמן תרמי - TTC	11 שעות
העברות תרמית סוללת - U	4.00 W/(m ² ·K)
עובי המערכת - d	20 cm
מסה ליחידת שטח - ρ	480 kg/m ²
הפחתת קול נישא באוויר (בידוד אקוסטי) - Rw	dB

חזרה

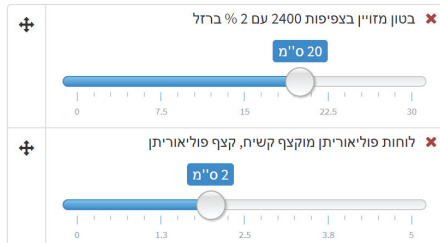
בידוד תרמי לקיר – תקן 1045

- נחשב כל פרט בקיר בנפרד לוודא שהוא עומד בתקן
- קטע ראשון בטון 20 (לפחות) אינו עומד בתקן
- אני מוסיף שכבה של קלקר 1 ס"מ ואח"כ 2 ס"מ קלקר
- אז בטון 20 ס"מ זקוק לתוספת של 2 ס"מ קלקר
- והבלוק יכול להיות 22
- לצורך השלמת קו ישר

לא עומד בתקן

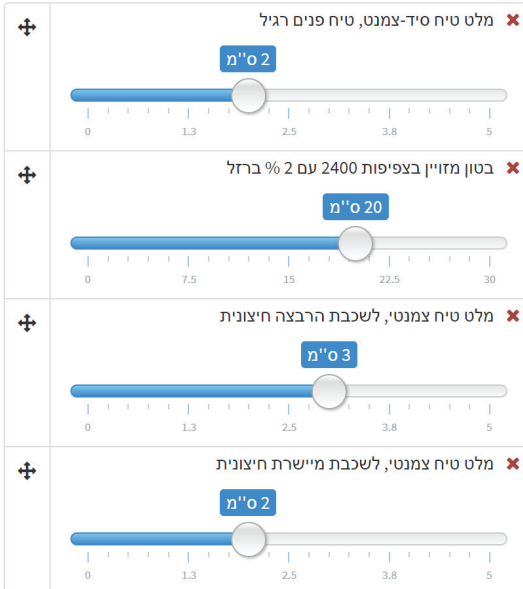

עומד בתקן

בידוד תרמי לקיר – תקן 1045

- גם כאשר בוחנים מערכת קיר מלאה
- כולל טיח חוץ ופנים
- **המערכת אינה עומדת בתקן**

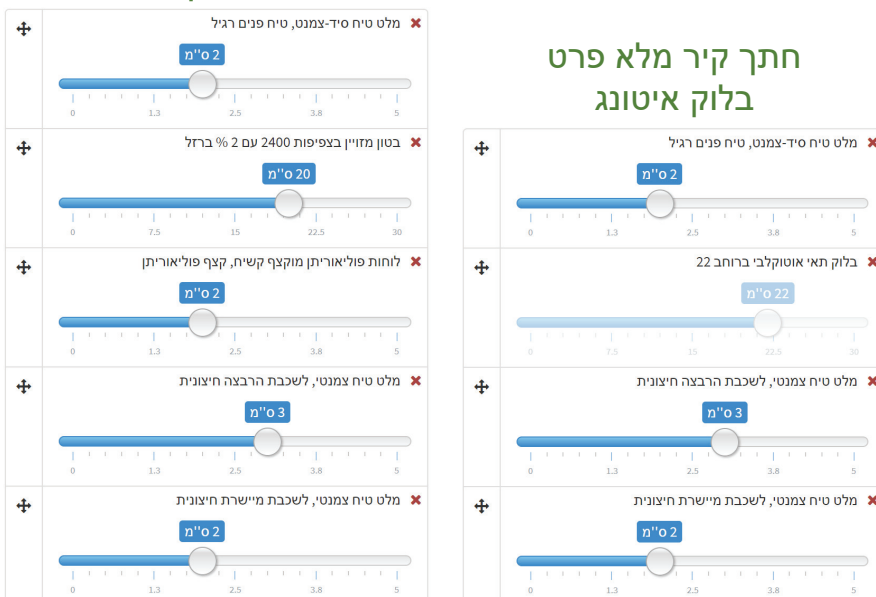

חתך קיר מלא פרט בטון

בידוד תרמי לקיר – תקן 1045

- קיר בלוק איטונג (או כאלו בעלי בידוד תרמי טוב יותר) בעובי 22 ס"מ + בטון + קלקר
- זוהי מערכת אשר עומדת בתקן 1045

חתך קיר מלא פרט בלוק איטונג

תכנון ירוק, קצת עקרונות

- מיקום השמש, חורף וקיץ
- שימוש בעצים נשירים
- שימוש בהצללה
- טיח שפריץ
- אוורור נכון

שאלות?

היבטים משפטיים

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982

משפט פרטי וכלכלה – חיובים – חוזים – חוזים אחידים

תוכן ענינים

2	Go	פרק א': הוראות יסוד	
2	Go	מטרת החוק	1 סעיף
2	Go	הגדרות	2 סעיף
2	Go	תנאי מקפח וביטולו	3 סעיף
2	Go	חזקות	4 סעיף
3	Go	תנאים בטלים בחוזה אחיד	5 סעיף
3	Go	פרק ב': בית הדין לחוזים אחידים	
3	Go	בית הדין וחבריו	6 סעיף
3	Go	מותב בית הדין	7 סעיף
3	Go	ניגוד ענינים	8 סעיף
3	Go	ראיות וסדרי דין	9 סעיף
4	Go	ערעור	10 סעיף
4	Go	פרסום החלטות בית הדין	11 סעיף
4	Go	פרק ג':	
4	Go	פרק ד': ביטול תנאי מקפח	
4	Go	בקשה לבית הדין לבטל תנאי מקפח	16 סעיף
4	Go	ביטול ושינוי תנאי בבית הדין	17 סעיף
4	Go	כוחם של ביטול ושינוי תנאי מקפח בבית הדין	18 סעיף
5	Go	ביטול ושינוי תנאי בבית משפט	19 סעיף
5	Go	הודעה על טענת תנאי מקפח	20 סעיף
5	Go	דיון מקביל	21 סעיף
5	Go	חליפים של לקוח וספק	21 א סעיף
5	Go	פרק ה': הוראות שונות	
5	Go	דין המדינה	22 סעיף
5	Go	סייגים לתחולה	23 סעיף
5	Go	שמירת דינים	24 סעיף
5	Go	ביצוע ותקנות	25 סעיף
6	Go	ביטול	26 סעיף
6	Go	תחילה, תחולה והוראות מעבר	27 סעיף

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982*

פרק א': הוראות יסוד

1. חוק זה מטרתו להגן על לקוחות מפני תנאים מקפחים בחוזים אחידים. 2. בחוק זה – "חווה אחיד" - נוסח של חווה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסויימים במספרם או בזהותם; "תנאי" - תניה בחווה אחיד, לרבות תניה המאוזכרת בו וכן כל תניה אחרת שהיא חלק מההתקשרות, ולמעט תניה שספק ולקוח הסכימו עליה במיוחד לצורך חווה מסויים; "ספק" - מי שמציע שהתקשרות עמו תהיה לפי חווה אחיד, ואחת היא אם הוא הנותן או המקבל של דבר; "לקוח" - מי שספק מציע לו שהתקשרות ביניהם תהיה לפי חווה אחיד, ואחת היא אם הוא המקבל או הנותן של דבר; "בית הדין" - בית הדין לחוזים אחידים המוקם לפי חוק זה. 3. בית משפט ובית הדין יבטלו או ישנו, בהתאם להוראות חוק זה, תנאי בחווה אחיד שיש בו - בשים לב למכלול תנאי החווה ולנסיבות אחרות - משום קיפוח לקוחות או משום יתרון בלתי הוגן של הספק העלול להביא לידי קיפוח לקוחות (להלן - תנאי מקפח). 4. חזקה על התנאים הבאים שהם מקפחים: (1) תנאי הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החווה אילולא אותו תנאי; (2) תנאי המקנה לספק זכות בלתי סבירה לבטל, להשעות או לדחות את ביצוע החווה, או לשנות את חיוביו המהותיים לפי החווה; (3) תנאי המקנה לספק זכות להעביר את אחריותו לצד שלישי; (4) תנאי המקנה לספק זכות לקבוע או לשנות, על דעתו בלבד, ולאחר כריתת החווה, מחיר או חיובים מהותיים אחרים המוטלים על הלקוח, זולת אם השינוי נובע מגורמים שאינם בשליטת הספק; (5) תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר;	מטרת החוק הגדרות תנאי מקפח וביטולו חזקות

* פורסם ס"ח תשמ"ג מס' 1068 מיום 7.12.1982 עמ' 8 ("ה"ח תשמ"ב מס' 1556 עמ' 30); תחילתו 6 חדשים מיום פרסומו.

ת"ט ס"ח תשמ"ד מס' 1113 מיום 30.3.1984 עמ' 98.

תוקן ס"ח תשס"ד מס' 1941 מיום 9.6.2004 עמ' 389 ("ה"ח תשס"ב מס' 3135 עמ' 662) – תיקון מס' 1.

ס"ח תשס"ו מס' 2057 מיום 15.6.2006 עמ' 322 ("ה"ח הממשלה תשס"ו מס' 236 עמ' 298) – תיקון מס' 2 בסעיף 26 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2006), תשס"ו-2006; תחילתו ביום 1.7.2006.

ס"ח תש"ע מס' 2241 מיום 3.6.2010 עמ' 514 ("ה"ח הכנסת תש"ע מס' 310 עמ' 110) – תיקון מס' 3; תחילתו שישה חודשים מיום פרסומו ור' סעיף 6 לענין הוראת מעבר.

ס"ח תשע"ב מס' 2367 מיום 12.7.2012 עמ' 482 ("ה"ח הכנסת תשע"ב מס' 461 עמ' 176) – תיקון מס' 4; תחילתו ארבעה חודשים מיום פרסומו.

ס"ח תשע"ה מס' 2484 מיום 17.12.2014 עמ' 109 ("ה"ח הממשלה תשע"ה מס' 547 עמ' 294) – תיקון מס' 5; ר' סעיף 15 לענין תחילה והוראת מעבר.

15. (א) תחילתו של סעיף 4(א) ו-12 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 1(1) ו-5 לחוק זה, שנה מיום פרסומו של חוק זה (להלן – יום הפרסום).

(ב) על חווה אחיד שנכרת לפני יום הפרסום ימשיכו לחול הוראות החוק העיקרי, כנוסחו ערב יום הפרסום.

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

- (6) תנאי השולל או המגביל זכות או תרופה העומדות ללקוח על פי דין, או המסייג באופן בלתי סביר זכות או תרופה העומדות לו מכוח החוזה, או המתנה אותן במתן הודעה בצורה או תוך זמן בלתי סבירים, או בדרישה בלתי סבירה אחרת;
- (6א) תנאי המקנה לספק באופן בלתי סביר תרופה שאינה עומדת לו על פי דין, לרבות תנאי המתיר לספק לצרף תרופות שאין לצרפן על פי דין או תנאי הקובע פיצויים מוסכמים שאינם סבירים לטובת הספק;
- (7) תנאי המטיל את נטל ההוכחה על הלקוח, ואלמלא אותו תנאי נטל זה לא היה מוטל עליו;
- (8) תנאי השולל או המגביל את זכות הלקוח להשמיע טענות מסויימות בערכאות משפטיות, או הקובע כי כל סכסוך בין הספק והלקוח יידון בבוררות;
- (9) תנאי המתנה על הוראת דין בדבר מקום שיפוט או המקנה לספק זכות בלעדית לבחירת מקום השיפוט או הבוררות שבהם יתברר סכסוך;
- (10) תנאי הקובע מסירת סכסוך לבוררות כאשר לספק השפעה גדולה יותר מאשר ללקוח על תנאי הבוררות, לרבות קביעת הבורר, מקום הבוררות, תנאים שעל פיהם תתנהל הבוררות, אופן ניהול הבוררות וסדרי הדין בבוררות, והכול אף אם הספק הוכיח כי מסירת הסכסוך לבוררות כשלעצמה כאמור בפסקה (8) אינה מקפחת;
- (11) תנאי הקובע הצמדה של מחיר או תשלום אחר, לפי החוזה, למדד כלשהו, כך שירידה של המדד או עלייה שלו לא תזכה את הלקוח;
- (12) תנאי שלפיו נדרש הלקוח לאשר או להצהיר כי קרא את החוזה, או תנאי שבו הלקוח מצהיר על מעשה שעשה, על מודעותו לעניין מסוים, או על עובדה שמתקיימת בעניינו, או מאשר אותו, והכול למעט מידע שהלקוח מסר לספק בחוזה.
5. (א) תנאי בחוזה אחד השולל או המגביל את זכות הלקוח לפנות לערכאות משפטיות – בטל.
(ב) תנאי בחוזה אחד הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות לנזק גוף או למעשה זדון המוטלת עליו על פי דין – בטל.
- פרק ב': בית הדין לחוזים אחידים**
6. (א) מוקם בזה בית דין לחוזים אחידים.
(ב) מספר חברי בית הדין לא יעלה על שנים עשר.
- (ג) אב בית הדין וממלא מקומו יהיו שופטים של בית משפט מחוזי שימנה שר המשפטים בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון.
- (ד) יתר חברי בית הדין ימונו בידי שר המשפטים, ובהם יהיו לפחות שני נציגים של ארגוני צרכנים כהגדרתם בסעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981; חברי בית הדין שימונו לפי סעיף קטן זה יהיו בעלי השכלה משפטית או כלכלית, ואולם במושב מסוים לא יהיה חבר יותר מחבר אחד שהוא בעל השכלה כלכלית בלבד; מספר החברים שהם עובדי המדינה לא יעלה על שליש מכלל החברים שימנה השר לפי סעיף קטן זה.
- (ה) תקופת כהונתם של חברי בית הדין תהיה שלוש שנים.
(ו) הודעה על מינוי חברי בית הדין תפורסם ברשומות.
7. (א) בית הדין ידון בשלושה; אב בית הדין, ואם נבצר ממנו – ממלא מקומו, יקבע את מותב בית הדין; כל מותב יורכב מאב בית הדין או ממלא מקומו, ומשני חברים אחרים שלפחות אחד מהם הוא נציג ארגון צרכנים.
(ב) הוראות סעיף 18 לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, יחולו בשינוי זה: במקום "33, 36 ו-46" יקראו "33-1".
8. מי שעיסוקיו האחרים עלולים ליצור ניגוד ענינים עם תפקידו כחבר מותב של בית הדין בהליך מסויים או שיש לו ענין אישי בהליך – לא יהיה חבר במושב שידון באותו הליך.
9. (א) בית הדין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר חסינות עדים ובדבר ראיות

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

חסויות כאמור בפרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.
(ב) לענין הזמנת עדים וגביית ראיות יהיו לאב בית הדין ולממלא מקומו הסמכויות שיש ליושב ראש ועדת חקירה לפי סעיפים 9 עד 11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968.
(ג) בית הדין ידון לפי סדרי דין שהתקין שר המשפטים; באין סדרי דין כאלה ידון בית הדין בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.

10. בעל דין הרואה עצמו נפגע מהחלטת בית הדין, רשאי לערער עליה לפני בית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה ימים מיום שנודע לו עליה.

11. בכפוף להוראות סעיף 25 לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, פסקי דין והחלטות אחרות של בית הדין לחוזים אחידים, לרבות נוסח חוזים אחידים שאליהם מתייחסים פסקי דין או החלטות כאמור, יפורסמו כדרך שמתפרסמים פסקי דין והחלטות אחרות של בתי המשפט המחוזיים; בית הדין רשאי לפרסם פסקי דין והחלטות שלו בדרכים נוספות שייראו לו מתאימות, לתועלת הציבור.

פרק ג': (בוטל)

12. (בוטל).

13. (בוטל).

14. (בוטל).

15. (בוטל).

פרק ד': ביטול תנאי מקפח

16. (א) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, כל ארגון לקוחות ורשות ציבורית שנקבעו בתקנות וכן ארגון לקוחות שיאשר שר המשפטים לענין מסוים, רשאים לבקש מבית הדין לבטל או לשנות תנאי מקפח בחוזה אחיד.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע לארגון לקוחות או לרשות ציבורית שנקבעו לפי סעיף קטן (א) תנאים להגשת בקשות לבית הדין.

(ג) המשיבים לבקשה יהיו הספק המתקשר או המתכוון להתקשר בחוזה האחיד, היועץ המשפטי לממשלה, לפי העניין, וכן מי שבית הדין מצא לנכון להזמין כמשיב; כל ארגון יציג של ספקים או כל גורם אחר שהוא בעל עניין בבקשה כאמור רשאי להצטרף כמשיב, ובלבד שבית הדין אישר זאת.

17. (א) מצא בית הדין שתנאי הוא מקפח, יבטל את התנאי או ישנה אותו במידה הנדרשת כדי לבטל את הקיפוח.

(ב) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף קטן (א), יגיש הספק לבית הדין נוסח מתוקן של החוזה האחיד הכולל את הביטול או השינוי שעליו הורה בית הדין, בתוך 21 ימים מהמועד שבו הפכה ההחלטה לחלוטה; הגיש הספק נוסח מתוקן כאמור, יקבע בית הדין אם החוזה שהוגש תוקן בהתאם להחלטתו.

(ג) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא לתת כל צו להבטחת קיום החלטתו כאמור, ובכלל זה לחייב את הספק להשתמש בנוסח המתוקן של החוזה האחיד כאמור בסעיף קטן (ב), לתקופה שיקבע; צו לפי סעיף קטן זה, דינו לעניין ביצוע הצו ולעניין סעיף 6 לפקודת ביזיון בית משפט, כדין צו שניתן בידי בית משפט בעניין אזרחי.

18. (א) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף 17(א), יראו את התנאי האמור כבטל או שהתנאי האמור יחול בנוסחו כפי ששונה, לפי העניין –

(1) בכל חוזה אחיד אחר של אותו ספק שבית הדין קבע לגביו כי הוא דומה במהותו לחוזה האחיד שלגביו ניתנה החלטת בית הדין;

(2) בכל חוזה שנכרת על פי החוזה האחיד שלגביו ניתנה החלטת בית הדין או על פי חוזה אחיד אחר כאמור בפסקה (1), אף אם נכרת לפני מועד החלטת בית הדין.

חוק החוזים האחדים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –
- (1) ביטול או שינוי כאמור באותו סעיף קטן לא יחולו על חיובים שקוימו על פי החוזה לפני מועד החלטת בית הדין;
- (2) בית הדין רשאי לקבוע כי הביטול או השינוי כאמור באותו סעיף קטן יחולו רק על חוזים שנכרתו לאחר מועד החלטת בית הדין או ממועד אחר שיקבע, ובלבד שלולא קביעה כאמור תיגרום לספק פגיעה חמורה.
19. (א) מצא בית משפט, בהליך שבין ספק ולקוח, שתנאי הוא מקפח, יבטל את התנאי בחוזה שביניהם או ישנה אותו במידה הנדרשת כדי לבטל את הקיפוח.
- (ב) בהשתמשו בסמכותו לפי סעיף קטן (א) יתחשב בית המשפט במכלול תנאי החוזה ובנסיבות האחרות, וכן בנסיבות המיוחדות של העניין הנדון לפניו.
20. נטענה בבית משפט טענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי חוזה אחיד יודיע בית המשפט על כך ליועץ המשפטי לממשלה.
21. (א) דיון בבית הדין בחוזה אחיד, שטרם נתקבלה החלטה לגביו, לא יגרע מסמכותו של בית משפט לדון בטענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי אותו חוזה אחיד.
- (ב) דיון בבית משפט בטענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי חוזה אחיד, אין בו כדי למנוע מבית הדין לדון באותו חוזה אחיד או בתנאי מתנאיו; אך בית הדין רשאי, אם יראה לנכון בנסיבות העניין, לדחות את המשך הדיון בפניו עד למתן פסק דין בבית המשפט.
- 21א. הוראות סעיפים 18 ו-19 יחולו גם על חליפים של לקוח או ספק מכוח העברה או המחאה של זכות.
- פרק ה': הוראות שונות**
22. לענין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם אחר.
23. הוראות חוק זה לא יחולו על –
- (1) תנאי הקובע את התמורה הכספית שישלם הלקוח או הספק בעד נושא העסקה, ובלבד שהוא מנוסח בלשון פשוטה וברורה;
- (2) תנאי התואם תנאים שנקבעו בחיקוק, בהתאם לתכלית החיקוק;
- (3) תנאי התואם תנאים שנקבעו בהסכם בין-לאומי שישראל צד לו;
- (4) הסכם קיבוצי לפי חוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957, בין שהוגש לרישום לפי החוק האמור ובין אם לאו, לרבות הסדר קיבוצי אחר ובלבד שנעשה בכתב ונקבעו בו שיעורים לשכר עבודה.
24. הוראות חוק זה לא יגרעו מהוראות כל דין שעל פיו עשוי חוזה או תנאי שבחוזה להיות בטל או ניתן לביטול, ולא ימנעו טענה נגד חוזה או תנאי שבחוזה.
25. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו לרבות בדבר –
- (1) סדרי הדין בבית הדין, הארכת המועדים להגשת ערעור, ורציפות הדיון;
- (2) אנשים וארגונים שיהיו רשאים לטעון לטובת בעל דין או שיהיו רשאים להיות משיבים לפני בית הדין;
- (3) (נמחקה);
- (4) תשלום הוצאות ודמי בטלה של עדים בהליכים לפני בית הדין;
- (5) (נמחקה);
- (6) הטלת חובה על ספק להמציא עותק מחוזה אחיד שהוא מתקשר או מתכוון להתקשר על פיו, ליועץ המשפטי לממשלה או לממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן, לפי דרישתם;

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982
נוסח מלא ומעודכן

- (7) נסיבות או סוגי חוזים שבהם לא תחול החזקה האמורה בסעיף 4(11);
- (8) פרסום מסמכים הנוגעים להליך המתנהל לפני בית הדין ואופן פרסומם.
- (ב) תקנות לפי סעיף קטן (א) (7) יותקנו באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.
26. חוק החוזים האחידים, תשכ"ד-1964 (להלן – החוק הקודם) – בטל.
27. (א) תחילתו של חוק זה ששה חדשים מיום פרסומו ברשומות.
- (ב) על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה, יוסיף לחול החוק הקודם; לענין התחולה רואים חידוש חוזה ככריתתו.
- (ג) החלה המועצה להגבלים עסקיים בדיון לפי החוק הקודם לפני תחילתו של חוק זה, תסיים את הדיון לפי החוק הקודם אף לאחר תחילתו של חוק זה.
- (ד) אישור שהמועצה להגבלים עסקיים נתנה לחוזה אחיד כוחו יפה עד לתום התקופה שלה ניתן.
- (ה) על אף האמור בסעיף קטן (ב), החלטת בית הדין לפי סעיף 18(ב) תחול גם על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה.

(תיקון מס' 4)
תשנ"ב-2012
(תיקון מס' 5)
תשע"ה-2014
(תיקון מס' 4)
תשע"ב-2012
ביטול

תחילה, תחולה
והוראות מעבר
ת"ט תשמ"ד-1984

משה נסים
שר המשפטים

מנחם בגין
ראש הממשלה

יצחק נבון
נשיא המדינה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

משפט פרטי וכלכלה – חיוכים – חוזים

תוכן ענינים

3	Go	פרק א': כריתת החוזה	
3	Go	כריתת חוזה כיצד	1 סעיף
3	Go	הצעה	2 סעיף
3	Go	חזרה מן ההצעה	3 סעיף
3	Go	פקיעת ההצעה	4 סעיף
3	Go	קיבול	5 סעיף
3	Go	קיבול דרך התנהגות	6 סעיף
3	Go	חזקת קיבול	7 סעיף
3	Go	מועד הקיבול	8 סעיף
3	Go	קיבול לאחר פקיעה	9 סעיף
3	Go	חזרה מן הקיבול	10 סעיף
3	Go	קיבול תוך שינוי	11 סעיף
3	Go	תום לב במשא ומתן	12 סעיף
4	Go	פרק ב': ביטול החוזה בשל פגם בכריתתו	
4	Go	חוזה למראית עין	13 סעיף
4	Go	טעות	14 סעיף
4	Go	הטעיה	15 סעיף
4	Go	טעות סופר	16 סעיף
4	Go	כפיה	17 סעיף
4	Go	עושק	18 סעיף
4	Go	ביטול חלקי	19 סעיף
4	Go	דרך הביטול	20 סעיף
4	Go	השבה לאחר ביטול	21 סעיף
4	Go	שמירת תרופות	22 סעיף
4	Go	פרק ג': צורת החוזה ותכנו	
4	Go	צורת חוזה	23 סעיף
4	Go	תכנו של חוזה	24 סעיף
4	Go	פירוש של חוזה	25 סעיף
5	Go	השלמת פרטים	26 סעיף
5	Go	חוזה על תנאי	27 סעיף
5	Go	סיכול תנאי	28 סעיף
5	Go	בטלות החוזה או ההתנאה	29 סעיף
5	Go	חוזה פסול	30 סעיף
5	Go	תחולת הוראות	31 סעיף
5	Go	חוזה של משחק, הגרלה או הימור	32 סעיף
5	Go	חוזה למתן ציונים	33 סעיף
5	Go	פרק ד': חוזה לטובת אדם שלישי	
5	Go	הקניית הזכות	34 סעיף
5	Go	דחיית הזכות	35 סעיף

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

נוסח מלא ומעודכן

5	Go	ביטול הזכות	סעיף 36
6	Go	טענות נגד המוטב	סעיף 37
6	Go	שמירת זכותו של הנושה	סעיף 38
6	Go	פרק ה': קיום החוזה	
6	Go	קיום בתום לב	סעיף 39
6	Go	קיום בידי מי	סעיף 40
6	Go	מועד הקיום	סעיף 41
6	Go	קיום מוקדם	סעיף 42
6	Go	דחיית קיום	סעיף 43
6	Go	מקום הקיום	סעיף 44
6	Go	קיום בבינונית	סעיף 45
6	Go	קיום בסכום ראוי	סעיף 46
6	Go	קיום במטבע ישראלי	סעיף 47
6	Go	קיום על תנאי	סעיף 48
6	Go	זקיפת תשלומים בחיוב אחד	סעיף 49
6	Go	זקיפת תשלומים בחיובים אחדים	סעיף 50
6	Go	בחירה בין חיובים חלופיים	סעיף 51
7	Go	תחליף קיום	סעיף 52
7	Go	קיזוז	סעיף 53
7	Go	פרק ו': ריבוי חייבים ונושים	
7	Go	ריבוי חייבים	סעיף 54
7	Go	חיוב יחד ולחוד	סעיף 55
7	Go	נטל החיוב בין החייבים	סעיף 56
7	Go	סייג לזכות החזרה	סעיף 57
7	Go	העברת בטוחות	סעיף 58
7	Go	ריבוי נושים	סעיף 59
7	Go	פרק ז': שונות	
7	Go	דרך ומועד למסירת הודעה	סעיף 60
7	Go	תחולה	סעיף 61
8	Go	ביטולים	סעיף 62
8	Go	עצמאות החוק	סעיף 63
8	Go	תחילה והוראת מעבר	סעיף 64

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973* (2)

פרק א': כריתת החוזה

1.	חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה.	כריתת חוזה – כיצד
2.	פנייתו של אדם לחברו היא בגדר הצעה, אם היא מעידה על גמירת דעתו של המציע להתקשר עם הניציע בחוזה והיא מסויימת כדי אפשרות לזכות את החוזה בקיבול ההצעה; הפניה יכול שתהיה לציבור.	הצעה
3.	(א) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניציע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניציע לפני שנתן הודעת קיבול.
(ב) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, או שקבע מועד לקיבולה, אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניציע.	חזרה מן ההצעה
4.	ההצעה פוקעת –
(1) כשדחה אותה הניציע או עבר המועד לקיבולה;
(2) כשמת המציע או הניציע או כשנעשה אחד מהם פסול-דין או ניתן נגדו צו לקבלת נכסים או צו פירוק, והכל לפני מתן הודעת הקיבול.	פקיעת ההצעה
5.	הקיבול יהיה בהודעת הניציע שנמסרה למציע ומעידה על גמירת דעתו של הניציע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה.	קיבול
6.	(א) הקיבול יכול שיהיה במעשה לביצוע החוזה או בהתנהגות אחרת, אם דרכים אלה של קיבול משתמעות מן ההצעה; ולענין סעיפים (א) 1-4(2), התנהגות כאמור דינה כדין מתן הודעת קיבול.
(ב) קביעת המציע שהעדר תגובה מצד הניציע ייחשב לקיבול, אין לה תוקף.	קיבול דרך התנהגות
7.	הצעה שאין בה אלא כדי לזכות את הניציע, חזקה עליו שקיבל אותה, זולת אם הודיע למציע על התנגדותו תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה.	חזקת קיבול
8.	(א) אין לקבל הצעה אלא תוך התקופה שנקבעה לכך בהצעה, ובאין תקופה כזאת - תוך זמן סביר.
(ב) נתן הניציע הודעת קיבול בעוד מועד, אך הודעתו נמסרה למציע באיחור מחמת סיבה שאינה תלויה בניציע ולא היתה ידועה לו, נכרת החוזה, זולת אם הודיע המציע לניציע על דחיית הקיבול מיד לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול.	מועד הקיבול
9.	קיבול של הצעה לאחר שפקעה, כמוהו כהצעה חדשה.	קיבול לאחר פקיעה
10.	הניציע רשאי לחזור בו מן הקיבול בהודעה למציע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה למציע לא לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול או שנודע לו על קיבול בדרך האמורה בסעיף 6(א).	חזרה מן הקיבול
11.	קיבול שיש בו תוספת, הגבלה או שינוי אחר לעומת ההצעה כמוהו כהצעה חדשה.	קיבול תוך שינוי
12.	(א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב.
(ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתום-לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, יחולו בשינויים המחוייבים.	תום לב במשא ומתן

* פורסם ס"ח תשל"ג מס' 694 מיום 19.4.1973 עמ' 118 (ה"ח תשל"ג מס' 880 עמ' 129).

תוקן ס"ח תשמ"א מס' 1030 מיום 15.6.1981 עמ' 306 (ה"ח תשמ"א מס' 1456 עמ' 228) – תיקון מס' 1 בסעיף 29 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981; תחילתו ביום 1.10.1981.

ס"ח תשע"א מס' 2273 מיום 26.1.2011 עמ' 202 (ה"ח הכנסת תש"ע מס' 335 עמ' 198) – תיקון מס' 2.

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973
נוסח מלא ומעודכן

פרק ב': ביטול החוזה בשל פגם בכריתתו

<p>13. חוזה שנכרת למראית עין בלבד - בטל; אין בהוראה זו כדי לפגוע בזכות שרכש אדם שלישי בהסתמכו בתום לב על קיום החוזה.</p>	חוזה למראית עין
<p>14. (א) מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני ידע או היה עליו לדעת על כך, רשאי לבטל את החוזה. (ב) מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני לא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הצד שטעה, לבטל את החוזה, אם ראה שמן הצדק לעשות זאת; עשה כן, רשאי בית המשפט לחייב את הצד שטעה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לצד השני עקב כריתת החוזה.</p>	טעות
<p>(ג) טעות אינה עילה לביטול החוזה לפי סעיף זה, אם ניתן לקיים את החוזה בתיקון הטעות והצד השני הודיע, לפני שבוטל החוזה, שהוא מוכן לעשות כן. (ד) "טעות", לענין סעיף זה וסעיף 15 - בין בעובדה ובין בחוק, להוציא טעות שאינה אלא בכדאיות העסקה.</p>	
<p>15. מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לענין זה, "הטעיה" - לרבות אי-גילויין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן.</p>	הטעיה
<p>16. נפלה בחוזה טעות סופר או טעות כיוצא בה, יתוקן החוזה לפי אומד דעת הצדדים ואין הטעות עילה לביטול החוזה.</p>	טעות סופר
<p>17. (א) מי שהתקשר בחוזה עקב כפיה שכפה עליו הצד השני או אחר מטעמו, בכוח או באיום, רשאי לבטל את החוזה. (ב) אזהרה בתום לב על הפעלתה של זכות אינה בגדר איום לענין סעיף זה.</p>	כפיה
<p>18. מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר נסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה.</p>	עושק
<p>19. ניתן החוזה להפרדה לחלקים ועילת הביטול נוגעת רק לאחד מחלקיו, ניתן לביטול אותו חלק בלבד; אולם אם יש להניח שהצד הרשאי לבטל לא היה מתקשר בחוזה לולא העילה, רשאי הוא לבטל את החלק האמור או את החוזה כולו.</p>	ביטול חלקי
<p>20. ביטול החוזה יהיה בהודעת המתקשר לצד השני תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על עילת הביטול, ובמקרה של כפיה - תוך זמן סביר לאחר שנודע לו שפסקה הכפיה.</p>	דרך הביטול
<p>21. משבוטל החוזה, חייב כל צד להשיב לצד השני מה שקיבל על פי החוזה, ואם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שווי של מה שקיבל.</p>	השבה לאחר ביטול
<p>22. אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מכל תרופה אחרת.</p>	שמירת תרופות
פרק ג': צורת החוזה ותכנו	
<p>23. חוזה יכול שיעשה בעל פה, בכתב או בצורה אחרת, זולת אם היתה צורה מסוימת תנאי לתקפו על פי חוק או הסכם בין הצדדים.</p>	צורת חוזה
<p>24. תכנו של חוזה יכול שיהיה ככל אשר הסכימו הצדדים.</p>	תכנו של חוזה
<p>25. (א) חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו. (ב) חוזה הניתן לפירושים שונים, פירוש המקיים אותו עדיף על פירוש שלפיו הוא בטל. (1ב) חוזה הניתן לפירושים שונים והיתה לאחד הצדדים לחוזה עדיפות בעיצוב תנאיו, פירוש נגדו עדיף על פירוש לטובתו. (ג) ביטויים ותניות בחוזה שנוהגים להשתמש בהם בחוזים מאותו סוג יפורשו לפי</p>	פירוש של חוזה (תיקון מס' 2 תשע"א-2011)

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

נוסח מלא ומעודכן

	המשמעות הנודעת להם באותם חוזים.	
	(ד) סעיפים 2, 4, 5, 6, 7, 8 ו-10 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981, וסעיף 57 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על פירושו של חוזה, אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם תחולה כאמור.	(תיקון מס' 1) תשמ"א-1981
	26. פרטים שלא נקבעו בחוזה או על פיו יהיו לפי הנוהג הקיים בין הצדדים, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג, ויראו גם פרטים אלה כמוסכמים.	השלמת פרטים
	27. (א) חוזה יכול שיהיה תלוי בהתקיים תנאי (להלן – תנאי מתלה) או שיחדל בהתקיים תנאי (להלן – תנאי מפסיק).	חוזה על תנאי
	(ב) חוזה שהיה טעון הסכמת אדם שלישי או רשיון על פי חיקוק, חזקה שקבלת ההסכמה או הרשיון הוא תנאי מתלה.	
	(ג) חוזה שהיה מותנה בתנאי מתלה, זכאי כל צד לסעדים לשם מניעת הפרתו, אף לפני שנתקיים התנאי.	
	28. (א) היה חוזה מותנה בתנאי מתלה וצד אחד מנע את קיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על אי-קיומו.	סיכול תנאי
	(ב) היה חוזה מותנה בתנאי מפסיק וצד אחד גרם לקיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על קיומו.	
	(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם היה התנאי דבר שהצד היה, לפי החוזה, בן חורין לעשותו או לא לעשותו, ולא יחולו אם מנע הצד את קיום התנאי או גרם לקיומו שלא בזדון ושלא ברשלנות.	
	29. היה חוזה מותנה והתנאי לא נתקיים תוך התקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזאת – תוך זמן סביר מכריתת החוזה, הרי אם היה זה תנאי מתלה – מתבטל החוזה, ואם תנאי מפסיק – מתבטלת ההתנאה.	בטלות החוזה או ההתנאה
	30. חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת הציבור – בטל.	חוזה פסול
	31. הוראות סעיפים 19 ו-21 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על בטלותו של חוזה לפי פרק זה, אולם בבטלות לפי סעיף 30 רשאי בית המשפט, אם ראה שמן הצדק לעשות כן ובתנאים שימצא לנכון, לפטור צד מהחובה לפי סעיף 21, כולה או מקצתה, ובמידה שצד אחד ביצע את חיובו לפי החוזה – לחייב את הצד השני בקיום החוב שכנגד, כולו או מקצתו.	תחולת הוראות
	32. (א) חוזה של משחק, הגרלה או הימור שלפיו עשוי צד לזכות בטובת הנאה והזכיה תלויה בגורל, בניחוש או במאורע מקרי יותר מאשר בהבנה או ביכולת, אינו עילה לאכיפה או לפיצויים.	חוזה של משחק, הגרלה או הימור
	(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על משחק, הגרלה או הימור שהוסדרו בחוק או שניתן לעריכתם היתר על פי חוק.	
	33. חוזה שלפיו יינתן ציון, תואר, פרס וכיוצא באלה על פי הכרעה או הערכה של אחד הצדדים או של אדם שלישי, אין ההכרעה או ההערכה לפי החוזה נושא לדיון בבית משפט.	חוזה למתן ציונים
	פרק ד': חוזה לטובת אדם שלישי	
	34. חיוב שהתחייב אדם בחוזה לטובת מי שאינו צד לחוזה (להלן – המוטב) מקנה למוטב את הזכות לדרוש את קיום החיוב, אם משתמעת מן החוזה כוונה להקנות לו זכות זו.	הקניית הזכות
	35. זכותו של המוטב לדרוש את קיום החיוב מתבטלת למפרע, אם הודיע לאחד הצדדים לחוזה על דחיית הזכות תוך זמן סביר לאחר שאחד מהם הודיע לו עליה.	דחיית הזכות
	36. (א) כל עוד לא הודיע אחד הצדדים למוטב על זכותו לפי החוזה, רשאים הם לשנותה או לבטלה על ידי שינוי החוזה.	ביטול הזכות
	(ב) בחיוב שיש לקיימו עקב מותו של אדם – על פי חוזה ביטוח, על פי חברות בקופת קצבה או בקופת תגמולים או על פי עילה דומה – רשאי הנושה, בהודעה לחייב או בצוואה שהודעה עליה ניתנה לחייב, לבטל את זכותו של המוטב או להעמיד במקומו מוטב אחר, אף אחרי	

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973
נוסח מלא ומעודכן

	שנודע למוטב על זכותו.	
37.	כל טענה שיש לחייב כלפי הנושה בקשר לחיוב תעמוד לו גם כלפי המוטב.	טענות נגד המוטב
38.	זכותו של המוטב אינה גורעת מזכותו של הנושה לדרוש מן החייב את קיום החיוב לטובת המוטב.	שמירת זכותו של הנושה
פרק ה': קיום החוזה		
39.	בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה.	קיום בתום לב
40.	חיוב יכול שיקויים בידי אדם שאיננו החייב, זולת אם לפי מהות החיוב, או לפי המוסכם בין הצדדים, על החייב לקיימו אישית.	קיום – בידי מי
41.	חיוב שלא הוסכם על מועד קיומו, יש לקיים זמן סביר לאחר כריתת החוזה, במועד שעליו הודיע הנושה לחייב זמן סביר מראש.	מועד הקיום
42.	חיוב יכול שיקויים לפני מועדו, ובלבד שהודיע החייב לנושה על כך זמן סביר מראש והדבר לא יפגע בנושה.	קיום מוקדם
43.	(א) המועד לקיומו של חוב נדחה –	דחיית קיום
	(1) אם נמנע הקיום במועדו מסיבה תלויה בנושה - עד שהוסרה המניעה;	
	(2) אם תנאי לקיום הוא שיקויים תחילה חיובו של הנושה - עד שקויים אותו חיוב;	
	(3) אם על הצדדים לקיים חיוביהם בד בבד - כל עוד הנושה אינו מוכן לקיים את החיוב המוטל עליו.	
	(ב) נדחה המועד לקיום החיוב כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, אם ראה שמן הצדק לעשות כן, לחייב את הנושה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לחייב עקב הדחיה, אף אם אין דבר משום הפרת חוזה מצד הנושה, ואם היה על החייב לשלם תשלומים תקופתיים עד לקיום החיוב שמועדו נדחה - לפטור אותו מתשלומים אלה בתקופת הדחיה.	
44.	(א) חיוב שלא הוסכם על מקום קיומו, יש לקיים במקום עסקו של הנושה, ואם אין לו מקום עסק - במקום מגוריו הקבוע.	מקום הקיום
	(ב) שינה הנושה את מקום עסקו או מקום מגוריו אחרי כריתת החוזה, ישא בהוצאות הנוספות הנובעות מקיום החיוב במקום החדש.	
45.	חיוב למתן נכס או שירות שלא הוסכם על סוגם או טיבם, יש לקיים במתן נכס או שירות מסוג ומטיב בינונים.	קיום בבינוניות
46.	חיוב לתשלום בעד נכס או שירות שלא הוסכם על שיעורו, יש לקיים בתשלום של סכום שהיה ראוי להשתלם לפי הנסיבות בעת כריתת החוזה.	קיום בסכום ראוי
47.	חיוב לשלם בארץ במטבע חוץ שתשלומו באותו מטבע אסור לפי הדין, יש לקיים בתשלום במטבע ישראלי, לפי שער החליפין הרשמי ביום התשלום.	קיום במטבע ישראלי
48.	חיוב אשר לקיומו התחייב החייב כלפי הנושה בחיוב אחר, או שהעביר לו לשם כך זכות כלפי אדם שלישי, חזקה שלא התכוונו להפקיעו אלא אם קויימו החיוב האחר או הזכות.	קיום על תנאי
49.	סכום שניתן לסילוקו של חיוב אחד, ייזקף תחילה לחשבון ההוצאות שנתחייב בהן החייב בשל אותו חיוב, לאחר מכן לחשבון הריבית ולבסוף לחשבון החיוב עצמו.	זקיפת תשלומים בחיוב אחד
50.	סכום שניתן לנושה שעה שהגיעו לו מן החייב חיובים אחדים, רשאי החייב, בעת התשלום, לציין את החיוב שלחשבונו ייזקף הסכום; לא עשה זאת, רשאי הנושה לעשות כן.	זקיפת תשלומים בחיובים אחדים
51.	(א) בחיובים חלופים רשאי החייב, בהודעה לנושה תוך תקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזו - תוך זמן סביר לפני המועד לקיום, לבחור את החיוב שיקיים; לא עשה זאת, רשאי הנושה, בהודעה לחייב, לבחור את החיוב.	בחירה בין חיובים חלופים
	(ב) הוסכם כי זכות הבחירה תהיה בידי הנושה והוא לא השתמש בה תוך התקופה	

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

נוסח מלא ומעודכן

<p>שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזו - תוך זמן סביר לפני המועד לקיום, רשאי החייב, בהודעה לנושה, לבחור את החיוב.</p>	<p>תחליף קיום</p>
<p>52. נעשה קיומו של חיוב בלתי אפשרי, ויש בשל כך לחייב זכות לפיצוי או לשיפוי כלפי אדם שלישי, על החייב להעביר לנושה את הזכות, או מה שקיבל על פיה, כדי שוויו של החיוב.</p>	<p>קיוזח</p>
<p>53. (א) חיובים כספיים שצדדים חבים זה לזה מתוך עסקה אחת והגיע המועד לקיומם, ניתנים לקיוזח בהודעה של צד אחד למשנהו; והוא הדין בחיובים כספיים שלא מתוך עסקה אחת, אם הם חיובים קצובים.</p>	<p>ריבוי חייבים</p>
<p>(ב) אין לקזז חיוב שהזכות לקיומו אינה ניתנת לעיקול.</p> <p>(ג) הוראות סעיפים 49 ו-50 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על סילוק דרך קיוזח.</p>	<p>חיוב יחד ולחוד</p>
<p>פרק ו': ריבוי חייבים ונושים</p>	<p>נשל החיוב בין החייבים</p>
<p>54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד.</p>	<p>נשל החיוב בין החייבים</p>
<p>55. (א) שנים שחייבים יחד ולחוד, רשאי הנושה לדרוש את קיום החיוב, כולו או מקצתו, משניהם כאחד, או מכל אחד מהם בנפרד, ובלבד שלא ייפרע יותר מן המגיע לו.</p>	<p>טייג לזכות החזרה</p>
<p>(ב) בטל או בוטל חיובו של אחד החייבים, בטל גם חיובו של השני, זולת אם הביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו של החייב האחד.</p>	<p>העברת בטוחות</p>
<p>(ג) הפטיר הנושה אחד החייבים מן החיוב, כולו או מקצתו - בויתור, במחילה, בפשרה או בדרך אחרת - הופטר גם השני באותה מידה, זולת אם משתמעת מן הפטיר כוונה אחרת.</p>	<p>ריבוי נושים</p>
<p>56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החייב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.</p>	<p>ריבוי נושים</p>
<p>(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותרים, לפי חלקיהם.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ד) בוטל חיובו של אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>57. חייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, אינו זכאי לחזור על חייב אחר, במידה שהיה עשוי להיות מופטר כלפי הנושה מכוח טענה שהיתה ידועה לו ולא התגונן בה.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>58. (א) שעבוד או זכות אחרת שניתנו לנושה להבטחת החיוב יעברו לחייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, כדי להבטיח זכותו לחזור על חייב אחר; והוא, במידה שהדבר לא יפגע בנושה.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ב) עברו שעבוד או זכות כאמור בסעיף קטן (א), על הצדדים לעשות, לפי דרישת החייב שקיים את החיוב, את הפעולות הדרושות כדי שכוחה של ההעברה יהיה יפה לכל דבר.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>59. (א) שנים שמגיע להם חיוב אחד, חזקה שכל אחד מהם רשאי לדרוש את קיומו, ובלבד שלא ייפרעו מהחייב יותר מן המגיע ממנו; החייב רשאי לקיים את החיוב כלפי אחד הנושים, לפי בחירתו, כל עוד לא ניתן פסק דין לטובת הנושה האחר.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ב) חזקה על הנושים שהם שותפים בחיוב בחלקים שווים; קויים החיוב כלפי אחד מהם, רשאי השני לדרוש ממנו את חלקו.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>פרק ז': שונות</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>60. (א) הודעה לפי חוק זה תינתן בדרך המקובלת בנסיבות הענין.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ב) מקום שמדובר בחוק זה על מסירת הודעה, רואים את ההודעה כנמסרה במועד שבו הגיעה לנמען או אל מענו.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>61. (א) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.</p>	<p>עברת בטוחות</p>
<p>(ב) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות</p>	<p>עברת בטוחות</p>

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973
 נוסח מלא ומעודכן

משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

62. בטלים – ביטולים

(1) סעיפים 948, 949 ו-1003 עד 1007 והספר השנים עשר של המג'לה;
 (2) סעיף 64 לחוק הפרוצדורה האזרחית העותמאני מיום 2 ברג'ב 1296 (21 ביוני 1879).

63. בענינים שחוק זה דן בהם לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ ישראל, 1947-1922. עצמאות החוק

64. תחילתו של חוק זה ביום א' באלול תשל"ג (29 באוגוסט 1973); על חוזים שנכרתו לפני תחילת חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם. תחילה והוראת מעבר

יעקב ש' שפירא
 שר המשפטים

גולדה מאיר
 ראש הממשלה

שניאור זלמן שזר
 נשיא המדינה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970

משפט פרטי וכלכלה – חיובים – חוזים

תוכן ענינים

2	Go	פרק א': הוראות כלליות	
2	Go	הגדרות	סעיף 1
2	Go	תרופות הנפגע	סעיף 2
2	Go	פרק ב': התרופות	
2	Go	סימן א': אכיפת החוזה	
2	Go	הזכות לאכיפה	סעיף 3
2	Go	תנאים באכיפה	סעיף 4
2	Go	אכיפה בעסקה טעונת רישום	סעיף 5
2	Go	סימן ב': ביטול החוזה	
2	Go	הגדרה	סעיף 6
2	Go	הזכות לביטול	סעיף 7
2	Go	דרך הביטול	סעיף 8
3	Go	השבה לאחר ביטול	סעיף 9
3	Go	סימן ג': פיצויים	
3	Go	הזכות לפיצויים	סעיף 10
3	Go	פיצויים ללא הוכחת נזק	סעיף 11
3	Go	שמירת זכות	סעיף 12
3	Go	פיצויים בעד נזק שאינו של ממון	סעיף 13
3	Go	הקטנת נזק	סעיף 14
3	Go	פיצויים מוסכמים	סעיף 15
3	Go	פיצויים וביטוח	סעיף 16
3	Go	פרק ג': שונות	
3	Go	הפרה צפויה	סעיף 17
3	Go	פטור בשל אונס או סיכול החוזה	סעיף 18
4	Go	זכות עיכובן	סעיף 19
4	Go	קיזוז	סעיף 20
4	Go	הוראות בדבר מתן הודעה	סעיף 21
4	Go	שמירת דינים	סעיף 22
4	Go	ביטול	סעיף 23
4	Go	עצמאות החוק	סעיף 24
4	Go	תחילה והוראת מעבר	סעיף 25

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970
נוסח מלא ומעודכן

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970*

פרק א': הוראות כלליות

1. (א) בחוק זה –
 "הפרה" - מעשה או מחדל שהם בניגוד לחוזה;
 "נפגע" - מי שזכאי לקיום החוזה שהופר;
 "אכיפה" - בין בצו לסילוק חיוב כספי או בצו עשה אחר ובין בצו לא-תעשה, לרבות צו תיקון תוצאות ההפרה או לסילוקן;
 "נזק" - לרבות מניעת ריווח.
 (ב) כל מקום שמדובר בחוק זה בהפרת חוזה - גם הפרת חיוב מחיוביו במשמע.
2. הופר חוזה, זכאי הנפגע לתבוע את אכיפתו או לבטל את החוזה, וזכאי הוא לפיצויים, בנוסף על אחת התרופות האמורות או במקומן, והכל לפי הוראות חוק זה.
- פרק ב': התרופות
- סימן א': אכיפת החוזה
3. הנפגע זכאי לאכיפת החוזה, זולת אם נתקיימה אחת מאלה:
 (1) החוזה אינו בר-ביצוע;
 (2) אכיפת החוזה היא כפיה לעשות, או לקבל, עבודה אישית או שירות אישי;
 (3) ביצוע צו האכיפה דורש מידה בלתי סבירה של פיקוח מטעם בית משפט או לשכת הוצאה לפועל;
 (4) אכיפת החוזה היא בלתי צודקת בנסיבות הענין.
4. בית המשפט רשאי להתנות את אכיפת החוזה בקיום חיוביו של הנפגע או בהבטחת קיומם או בתנאים אחרים המתחייבים מן החוזה לפי נסיבות הענין.
5. ניתן צו אכיפה על חיוב להקנות נכס או זכות בנכס וההקניה טעונה רישום בפנקס המתנהל על פי חיקוק, ייעשה הרישום בתוקף צו האכיפה ולפי האמור בו כאילו נעשה לבקשת הצדדים.
- סימן ב': ביטול החוזה
6. לענין סימן זה, "הפרה יסודית" - הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא הבחנה ביניהן, אין לה תוקף אלא אם היתה סבירה בעת כריתת החוזה.
7. (א) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה היתה יסודית.
 (ב) היתה הפרת החוזה לא יסודית, זכאי הנפגע לבטל את החוזה לאחר שנתן תחילה למפר ארכה לקיומו והחוזה לא קויים תוך זמן סביר לאחר מתן הארכה, זולת אם בנסיבות הענין היה ביטול החוזה בלתי צודק; לא תישמע טענה שביטול החוזה היה בלתי צודק אלא אם המפר התנגד לביטול תוך זמן סביר לאחר מתן הודעת הביטול.
 (ג) ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל את החלק שהופר; היתה בהפרה גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה כולו.
8. ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 7 (ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה - תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה.

* פורסם ס"ח תשל"א מס' 610 מיום 24.12.1970 עמ' 16 ("ה"ח תשכ"ט מס' 857 עמ' 396).
2

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970
נוסח מלא ומעודכן

9. (א) משבוטל החוזה, חייב המפר להשיב לנפגע מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שוויו של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה או שהנפגע בחר בכך; והנפגע חייב להשיב למפר מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שוויו של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה או שהנפגע בחר בכך.
(ב) בוטל החוזה בחלקו, יחולו הוראות סעיף קטן (א) על מה שהצדדים קיבלו על פי אותו חלק.

השבה לאחר ביטול

סימן ג': פיצויים

10. הנפגע זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה.

הזכות לפיצויים

11. (א) הופר חיוב לספק או לקבל נכס או שירות ובוטל החוזה בשל ההפרה, זכאי הנפגע, ללא הוכחת נזק, לפיצויים בסכום ההפרש שבין התמורה בעד הנכס או השירות לפי החוזה ובין שוויים ביום ביטול החוזה.

פיצויים ללא הוכחת נזק

(ב) הופר חיוב לשלם סכום כסף, זכאי הנפגע, ללא הוכחת נזק, לפיצויים בסכום הריבית על התשלום שבפיגור, מיום ההפרה ועד יום התשלום, בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, אם לא קבע בית המשפט שיעור אחר.

12. האמור בסעיף 11 אינו גורע מזכותו של הנפגע לפיצויים בעד נזק שהוכיח לפי סעיף 10; אולם אם היתה התמורה שכנגד החיוב שהופר בלתי סבירה, או שלא היתה תמורה כלל, רשאי בית המשפט להפחית את הפיצויים עד כדי האמור בסעיף 11.

שמירת זכות

13. גרמה הפרת החוזה נזק שאינו נזק ממון, רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים בעד נזק זה בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין.

פיצויים בעד נזק שאינו של ממון

14. (א) אין המפר חייב בפיצויים לפי סעיפים 10, 12 ו-13 בעד נזק שהנפגע יכול היה, באמצעים סבירים, למנוע או להקטין.

הקטנת נזק

(ב) הוציא הנפגע הוצאות סבירות למניעת הנזק או להקטנתו, או שהתחייב בהתחייבויות סבירות לשם כך, חייב המפר לשפות אותו עליהן, בין אם נמנע הנזק או הוקטן ובין אם לאו; היו ההוצאות או ההתחייבויות בלתי סבירות, חייב המפר בשיעורן כדי שיעורן הסביר בנסיבות הענין.

15. (א) הסכימו הצדדים מראש על שיעור פיצויים (להלן - פיצויים מוסכמים), יהיו הפיצויים כמוסכם, ללא הוכחת נזק; אולם רשאי בית המשפט להפחיתם אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של ההפרה.

פיצויים מוסכמים

(ב) הסכם על פיצויים מוסכמים אין בו כשלעצמו כדי לגרוע מזכותו של הנפגע לתבוע במקומם פיצויים לפי סעיפים 10 עד 14 או לגרוע מכל תרופה אחרת בשל הפרת החוזה.

(ג) לענין סימן זה, סכומים שהמפר שילם לנפגע לפני הפרת החוזה והצדדים הסכימו מראש על חילוטם לטובת הנפגע, דינם כדין פיצויים מוסכמים.

16. בקביעת שיעור הפיצויים לא יובא בחשבון סכום שהנפגע קיבל או זכאי לקבל בשל הפרת החוזה לפי חוזה ביטוח.

פיצויים וביטוח

פרק ג': שונות

17. גילה צד לחוזה את דעתו שלא יקיים את החוזה, או שנסתבר מנסיבות הענין שלא יוכל או לא ירצה לקיימו, זכאי הצד השני לתרופות לפי חוק זה גם לפני המועד שנקבע לקיום החוזה, ובלבד שבית המשפט, בנתנו צו אכיפה, לא יורה שיש לבצע חיוב לפני המועד שנקבע לקיומו.

הפרה צפויה

18. (א) היתה הפרת החוזה תוצאה מנסיבות שהמפר, בעת כריתת החוזה, לא ידע ולא היה עליו לדעת עליהן או שלא ראה ושלא היה עליו לראותן מראש, ולא יכול היה למנען, וקיום החוזה באותן נסיבות הוא בלתי אפשרי או שונה באופן יסודי ממה שהוסכם עליו בין הצדדים, לא תהיה ההפרה עילה לאכיפת החוזה שהופר או לפיצויים.

פסור בשל אונס או סיכול החוזה

(ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א) רשאי בית המשפט, בין אם בוטל החוזה ובין אם לאו, לחייב כל צד להשיב לצד השני מה שקיבל על פי החוזה או, על פי בחירה כאמור בסעיף 9, לשלם לו את שוויו, ולחייב את המפר בשיעור הנפגע על ההוצאות הסבירות שהוציא ועל

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970
נוסח מלא ומעודכן

ההתחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר לשם קיום החוזה, והכל אם נראה לבית המשפט צודק לעשות כן בנסיבות הענין ובמידה שנראה לו.	
19. קיבל הנפגע עקב החוזה נכס של המפר שעליו להחזירו, תהא לנפגע זכות עיכובן באותו נכס כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המפר עקב ההפרה.	זכות עיכובן
20. חובות שהצדדים חבים זה לזה על פי חוק זה ניתנים לקיזוז.	קיזוז
21. (א) הודעה לפי חוק זה תינתן בדרך שקבעו הצדדים, ובאין קביעה כזאת - בדואר רשום או בדרך אחרת המקובלת בנסיבות הענין. (ב) נפגע שנתן הודעה כאמור בסעיף קטן (א) ויש יסוד להניח שההודעה הגיעה לתעודתה במועדה, רשאי להסתמך עליה אף אם איחורה להגיע או לא הגיעה כלל.	הוראות בדבר מתן הודעה
22. (א) אין בחוק זה כדי לגרוע ממסכות בית המשפט לתת פסק דין הצהרתי, צו עשה או לא-תעשה, לשעה או לתמיד, החלטות ביניים או כל סעד אחר. (ב) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק המסדיר יחסי עבודה או בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הגדון.	שמירת דינים
23. סעיפים 106 עד 111 לחוק הפרוצדורה האזרחית העותמאני מיום 2 רגב 1296 (21 ביוני 1879) - בטלים.	ביטול
24. בענינים שחוק זה דן בהם לא יחול סימן 46 לדבר-המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1947-1922.	עצמאות החוק
25. תחילתו של חוק זה ביום א' בניסן תשל"א (27 במרס 1971); על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.	תחילה והוראת מעבר

יעקב ש' שפירא
שר המשפטים

גולדה מאיר
ראש הממשלה

שניאור זלמן שזר
נשיא המדינה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקיה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)